

EEN ZIEKTEGESCHIEDENIS

GEDICHTEN

MENNO VAN DER BEEK

NPE

Een Ziektegeschiedenis

gedichten

Menno van der Beek

*Met reproducties van krantenberichten uit "Het Vaderland",
18 januari 1929, 23 april 1929 en 14 juni 1941*

2de druk

NPE

Nederlandse Poëzie Encyclopedie

Eenrum, 2013

*“Mijn gedichten? Misschien niet meer waard
dan een lang wrang afscheid van mijn paard.”*

Les Murray, *Fredy Neptune*, Meulenhoff 2001 (1998)

COLOFON

2e druk, mei 2013

Stichting Nederlandse Poëzie Encyclopedie

www.nederlandsepoezie.org

ISBN: 978-94-6243-003-7

NUR 306

1ste druk: De Contrabas, Utrecht / Leeuwarden, 2010

ISBN: 978-90-79432-25-7

Letter omslag: Cambria

Letter binnenwerk: Palatino Linotype

Tekening omslag: Menno van der Beek

Vormgeving: Bureau Droog, Eenrum, naar aanwijzingen van de auteur.

Bron krantenberichten: Historische Kranten. Koninklijke

Bibliotheek, Den Haag. <http://kranten.kb.nl/>

© **Menno van der Beek, 2013**

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Aan hen die desondanks menen aanspraak te maken op enig recht, wordt verzocht contact op te nemen met Stichting Nederlandse Poëzie Encyclopedie, Oosterstraat 29, 9967 RV Eenrum.

Versie: 24-05-2013

'Je bent verdrietig', zei de ridder bezorgd. 'Laat me een liedje voor je zingen, om je te troosten.'

'Is het een lang lied?' vroeg Alice, want ze had die dag al heel wat poëzie gehoord.

'Het is een lang lied,' zei de ridder, 'Maar het is heel, heel mooi. Iedereen die het mij hoort zingen krijgt tranen in de ogen, en anders...'

'En anders wat?' zei Alice, want de ridder viel plotseling stil.

'En anders niet', zei de ridder, 'Begrijp je?'

Lewis Carroll, *"Through the looking glass"*

I. Rotterdam, 1996

Te Grootegast is hedenmorgen acht uur een vreeselijk drama gebeurd.

Vier veldwachters de gemeenteveldwachters v. d. Molen en Meyer en de rijksveldwachter Werkmans van Sebaldeburen en Hoving te Opeinde, hadden van den officier van justitie te Groningen opdracht gekregen om een zekeren Y. Wijkstra te Grootegast naar het parket van Groningen te brengen.

Bij Wijkstra was komen Inwonen de

De held kan niet bewegen zonder zijn infuus
maar hij heeft zin in roken, dus hij stapt uit bed
en hij beweegt zijn lichaam richting het toilet:
voorlopig heeft hij een excuus. Pas bij de lift
wordt het gevaarlijk. In zijn blauwe kamerjas
heeft hij om drie uur 's nachts hier niets te zoeken
dus nu begint het avontuur. Zijn vingers tasten
met een vertrouwd gebaar al in zijn badstof zakken
op zoek naar het bekende pakje. Maar hij is gestopt
na een slecht-nieuws-gesprek, om toch iets terug te doen;
dus, dit gaat langer duren dan hij had gedacht:

hij moet op jacht. Hij rijdt met zijn infuus de lift in
en gaat omlaag. Hij wil opnieuw beginnen.

Maar, hier beneden is het niet: geen sigarettenautomaat
dus waagt hij zich het ziekenhuis uit, en hij staat
op straat. Het is een warme zomernacht
en het is heerlijk wachten, bij de achteringang,
totdat de onvermijdelijke taxi komt:
twee mensen, onderweg naar een geboorte
zien hem niet staan. Maar de chauffeur zegt lachend:
Die handel past niet in mijn wagen, vader
en dat is waar. Dus gaat hij ervandoor,
de zak met zoutoplossing in zijn hand,
hoog, bij zijn linkeroor. Hij laat de standaard los

en stapt dan in de taxi. Kijk, hij zakt
tegen de hoofdsteun achterover, en hij glimlacht.

De meter loopt. De zoutoplossing druipt.
De motor draait. Nu zijn we echt begonnen
en hij denkt: *Alles stroomt*. Dat heeft hij niet verzonnen
maar ooit ergens gelezen. Hij zakt onderuit
en steekt zijn witte benen uit zijn blauwe badjas
en zucht. Zo komt hij langzaam weer op adem
in deze taxi die naar kunstleer ruikt.

Als de bestuurder zegt: *Wat zijn de plannen, vader?*
zegt hij ontspannen: *Breng mij maar naar het station
want als ik ooit van richting wil veranderen
dan moet het nu. Eerst zal ik weer gaan roken*

en daarna kijk ik wat er op mij afkomt.

En de chauffeur knikt, want dat doet hij ook altijd.

De auto remt. Precies op dat moment
glimlacht de held naar de chauffeur en zegt:

*Ik heb gelukkig net genoeg opzij gelegd
voor sigaretten. Als ik weer ga roken
dan gaat een hele nieuwe wereld voor mij open:
dan komt de beste tijd terug, die ik ooit had.*

(Dit is zijn vaste overtuiging, of hij zegt maar wat.)

Als hij het de chauffeur heeft uitgelegd
lacht die hem op zijn Rotterdams luidruchtig weg:
*In al mijn jaren op de taxi is dit wel het slechtste
en magerste excuus van iemand met te weinig geld*

*dat ik gehoord heb. Ga maar, vader. Als ik onverhoopt
je nog eens tegenkom, ben je weer jong. En mag je lopen.*

Het voorportier valt dicht. De wagen trekt
net iets te hard achter hem op. Hij kijkt niet om
want voor hem ligt, nog in het donker, het station:
hier moet hij iets te roken kunnen vinden.
Maar eerst moet hij nog van dat hinderlijke ding af:
hij trekt voorzichtig de infuusnaald uit zijn pols -
de zak is leeg, dus frommelt hij het ding met slang en al
langs losse rommel in een vuilnisbak
om vier uur 's nachts. Hij moet er zelf om lachen:
het lijkt soms allemaal zo makkelijk.
En nu, tabak. Het is dankzij de gratis taxi

dat hij niet onbemiddeld richting de stationshal gaat
en daar hangt, net als vroeger, weer een automaat.

Hij stopt een handvol guldens in het apparaat
en trekt geroutineerd met één hand aan een laatje:
het geld is weggevallen, en hij weet
dat alles werkt, en dat het laatje opengaat
maar als hij kracht zet, schaamt hij zich. Want als mocht blijken
dat juist bij hem deze machine weigert,
dat hij geen sigaretten krijgt, dan is hij
plotseling een mannetje dat niets begrijpt
en dat zijn geld kwijt is. En schichtig om zich heen kijkt
en eigenlijk zijn munten terug moet zien te krijgen
maar liever met gespeelde onverschilligheid verdwijnt

dus trekt hij iets te hard. Zijn pakje sigaretten laat zich
loswurmen. De la mag opgelucht weer dicht.

De tijden zijn veranderd. Binnen ruim een uur
is onze held al geen patiënt meer, maar een man
die 's nachts op het station van Rotterdam rondhangt
op slippers, in een badjas. Hopend op een vuurtje;
en ondertussen speelt hij met het cellofaan:
daar zit een heel verleidelijk rood lipje aan
waarmee de bovenkant kan worden losgetrokken
(toch denkt hij even: *Had ik maar een schaar*);
dan scheurt hij ook het zilverpapier los,
slaat met het pakje op zijn linkerhand
en houdt het voor zijn mond, en hapt een sigaret

en trekt hem los, zodat nu, klemmend in zijn kunstgebit
een Barclay met gepatenteerde filter zit.

De eerste trein vertrekt over een uur,
dus hij is niet meer helemaal alleen:
een vroeg lid van het spoorwegpersoneel
ziet hem staan wachten met zijn droge sigaret;
toen mocht je overal nog roken. Iedereen
had lucifers. En iedereen was te vertrouwen
en vriendelijk. Men gaf je niet alleen een vuurtje
maar vaak mocht je het doosje lucifers ook houden.
Dus kringelt nu de rook weer in zijn longen:
hij zuigt de warme lucht over zijn tong
als in zijn beste tijd. Hij voelt zich jaren jonger:

hij lijkt zo rustig nu. Maar ondertussen spelen
mysterieuze chemische processen.

Binnen een paar seconden is aantoonbaar sprake van verhoogde concentraties dopamine; de spieren in het lichaam reageren op de nicotinstimulans van receptoren, normaal ontvankelijk voor achetylcholine, en elke trek bevat een kleine dosis cyanide (met kleine doses cyanide, menen historici, probeerden sommige Romeinse keizers immuun te worden voor vergiftiging. Maar dat terzijde). Hoeveel schade hier wordt aangericht valt niet te zeggen. Alles is in evenwicht.

Misschien heeft hij geluk, en lopen de reacties bij wijze van een grap in omgekeerde richting.

- X -

Bij arme drugsverslaafde ratten is onder laboratoriumomstandigheden aangetoond dat de hoeveelheid dopamine in hun hoofd al toeneemt vlak voor de drugs wordt toegediend. Herinneringen nemen hun plaats weer in. En kleine dingen lijken op vroeger. Doen hen aan hun moeder denken (het was heel makkelijk de ratten aan de drugs te laten wennen. Geen van hen heeft namelijk zijn vader ooit gekend); dit alles dus al voor de echte roes begint. Het punt is dit: wie één keer heeft geproefd

of heeft gerookt, krijgt misschien visioenen nog voor de dosis. Zonder iets te hoeven doen.

Bijvoorbeeld: ga op reis. Laat alles achter
en ga op reis naar het beloofde land
waar je vandaan komt. En dat klinkt dramatisch
maar wie met lege handen in de vroege ochtend
in een stationshal staat, net na een sigaret,
zet zich gemakkelijk over bezwaren heen
en laat zich leiden door een plotselinge ingeving:
hij glimlacht en hij loopt, zijn handen en zijn lucifers
diep in de donkerblauwe zakken van zijn ochtendjas,
door de betonnen tunnel, richting het perron. Daar staat
wat straks de eerste trein naar Leeuwarden zal worden.

En hij is schuldig en hij houdt zijn hart vast
want hij stapt zonder kaartje in de eerste klas.

II. Een treinreis, in de tussentijd

ruchtmakende drama nog herinneren. Op den 18 Jan. begaven de gemeenteveldwachters M. v. d. Molen en A. Meijer in gezelschap van de rijksveldwachters H. H. Hoving en J. Werkman zich naar de woning van genoemden Wijkstra, waar zich ook bevond Aaltje v. d. Tuin, huisvrouw van zekeren Wobbes, die haar kinderen onder zeer behoeftige omstandigheden moedwillig had verlaten (Wobbes bevond zich in hechtenis).

De deuren sissen en de trein vertrekt:
hij zit alleen in een coupé, iets onderuit gezakt,
zijn rug richting de machinist, en bij het raam:
hij heeft het zich in warm rood pluche makkelijk gemaakt;
hij heeft zijn sigaretten en zijn lucifers gepakt,
om mee te spelen, en om alle letters
van de verpakkingen te lezen. Heel bekende teksten
waar hij zich heerlijk rustig mee verveelt.
De stad verdwijnt. Hij kan zich niet herinneren
wat hij daar deed. Als zijn gedachten traag versplinteren
zakt alles weg. En hij valt haast in slaap,

als plotseling de schuifdeur open gaat
en iemand met een baard en een sigaar een vuurtje vraagt.

Dus schiet hij schuldbewust geschrokken overeind
en wil net iets te haastig graag behulpzaam zijn
(toen mocht een man van alles. Zoals roken in de trein):
hij zit onhandig, als met kindervingers
tussen de lucifers te prutsen, tot het lukt
er één te pakken, die vervolgens afbreekt.
De gast is tegenover hem gaan zitten
en dat geeft rust, want bij een nieuwe poging
lukt het om de sigaar in brand te steken
dus hij kijkt opgelucht. En zijn bezoeker lacht:
U hebt de meest opwindende gedachten –

*ik kan het weten. Ik ben psychiater
maar soms is een sigaar gewoon maar een sigaar.*

Dus neemt de held zelf ook een sigaret:
de mannen roken samen wat. Dan zegt de baard:
*Misschien wilt u erover praten. Gaat u liggen,
maak het u makkelijk en doe uw ogen dicht;
let niet op mij. Begint u maar bij de sigaar
en noemt u dan het eerste woord dat in u opkomt.*
De held wil niet onvriendelijk zijn. Dus hij gaat staan
en klapt aan zijn kant alle leuning(en) omhoog
zodat iets als een kleine bank ontstaat
waar hij na een paar ongemakkelijke pogingen
met opgetrokken knieën op gaat liggen, ruggelings:

*Sigaar – Sigarenmond. Dan denk ik aan mijn vader.
U hebt iets van hem weg. Mijn vader had alleen geen baard.*

*In Zwitserland, nu haast tien jaar geleden
heb ik ooit veel te veel schnitzel gegeten
tijdens een tussenstop. Ik ben verder gereden
maar al het vlees ging mee. Toen ik, in het appartement
ziek als een hond in bed lag, kreeg ik visioenen:
ik voelde, dat ik iets aan mijn gezicht moest doen
en heb toen dus, bij wijze van experiment
een kleine rode snor gekweekt. Ik werd
een ander mens: een man die vroeger op mij leek
en die misschien onschuldig uit zijn ogen keek
maar die een vreemde vrouw van dichtbij had gekend;*

*een man met een verhaal dat ik niet wilde horen
dus toen ik thuiskwam heb ik mij geschoren.*

Bent u daar nog? Hij kijkt niet om zich heen
maar luistert naar zijn trage ademhaling
(die ondanks alle rook steeds makkelijker komt,
als uit twee nieuwe roze longen)
en niemand zegt iets terug. Hij is alleen.
Dan staat de trein ook stil. Iemand stapt uit
en groet de conducteur. Die staat dus blijkbaar bij de deur:
er wordt beleefd gelachen, en de trein vertrekt.
Hij wacht, nog steeds languit, op het geluid
van iemand die zijn plaatsbewijs komt controleren
maar blijft wel rustig. En hij glimlacht. Hij citeert:

*Dit doet de wet, voor wie haar overtreden:
zolang wij vluchten wordt op ons gelet.*

Zijn ogen vallen dicht. Maar bij de schuifdeur staat
een man die een geamuseerde indruk maakt
en die een pijp tevoorschijn haalt en om een vuurtje vraagt:
wijzer geworden geeft hij hem de lucifers
en maakt een vriendelijk uitnodigend gebaar
richting de overkant. De man neemt plaats
en kijkt hem aan over zijn pijp: terwijl hij zuigt en blaast
en moeizaam een paar kleine wolkjes produceert
begint hij uit zijn mondhoek al te praten:
*U komt, zie ik, uit Rotterdam. U bent rechtshandig:
u werkt in het notariaat. Dit is de eerste keer*

*dat u in badjas reist. Maar, dat terzijde:
u sprak over de wet. Vertelt u uw probleem aan mij.*

*Ik heb, begint de held, die niet teleur wil stellen
een man gezien. Normaal postuur, met lichtbruin haar
en met een dunne snor. Een rossig bruine snor.
Hij kent een vrouw die opgewonden wordt
van zijn gezichtsbeharig (ze heeft thuis een man
en een paar kinderen, maar dat ligt anders) –
zodra ze binnen is, brandt hij zijn vingers weer aan haar:
hij trekt, zonder te kijken, de gordijnen dicht
met rechts. Terwijl hij links al aan haar kleren plukt,
en als ze weg is speelt hij mondharmónica:
chromatische verdrietige klassiekers;*

*terwijl de buitenwacht de kalmte moet bewaren:
misschien wordt deze situatie op termijn gevaarlijk.*

*De detective knikt: Een ongewone zaak
en niet ontbloot van singuliere elementen;
maar tegelijk, voor iemand die de feiten kent
en logisch redeneert, betrekkelijk eenvoudig:
dit kan maar één man zijn. En als u het niet bent
dan moet het iemand anders zijn. En ik weet wie
maar u nog niet. Dat komt pas straks. Ik ben gewend
om eerst wat vage toespelingen te maken
en daarna langzaam door te dringen tot de kern;
ik heb vanavond, eerder, in de trein, met een mijnheer
een goed gesprek gehad, en ik heb veel van hem geleerd –

misschien dat ik als kind te weinig aandacht heb gehad;
maar dat geheel terzijde. Over naar de samenvatting.*

*Hij heeft een snor. Hij speelt harmonica
als hij verdrietig wordt. En hij is niet getrouwd
maar hij heeft een vriendin, die bij hem huis komt houden;
zij heeft voor hem haar kinderen verlaten:
de wet besluit het daar niet bij te laten, dus men stuurt
zeven uur 's ochtends vrijdag achttien januari,
veldwachters Meier, Hoving, Werkman, van der Molen:
Aaltje moet mee, met het gezag, dat buiten wacht
maar Aaltje wil niet mee. En IJje maakt zich kwaad.
Als één de deur intrapt, dan komt men te dichtbij:
'Dat komt niet goed', zeg IJje, en hij krijgt gelijk:*

*'Wijkstra', zong men op straat, 'van Grootegast
schoot vier polities in de ribbenkast.'*

De detective lacht, maar niet van harte:
*Ik had mijn beste tijd toen al gehad
en IJje werd zo'n beetje ogenblikkelijk gepakt,
zijn stukgeschoten hand nog in zijn rechterjaszak
en ik zat in die tijd in Engeland, alleen,
in Londen, stijf verveeld achter een krant
in plaats van dat ik hem die ochtend tegenkwam
en mijn conclusies trok. Alleen die hand
was mij genoeg geweest. Ik heb die kans gemist
IJje te zeggen dat ik alles wist
en dat ik hem begreep. Misschien kan iemand anders
naar IJje toe, in de gevangenis
en hem de groeten doen. Als daar nog tijd voor is.*

De trein maakt weer een tussenstop. De detective knikt en hij verdwijnt. De held zou willen roken maar met zijn gast zijn ook de lucifers vertrokken: hij heeft zijn handen vrij. De trein begint te rijden en hij kijkt uit het raam. Hij zit achterstevoren in de trein en ziet het landschap dat wordt ingehaald verschijnen: zijn lichaam is de grens dan al voorbij – hij heeft het lieve Friesland weer bereikt. Om iets te doen te hebben, werkt hij met zijn tong zijn kunstgebit naar buiten, op zijn vlakke hand, en houdt het iets omhoog. En lispelt in de stilte:

*Ik kan mijn eerste tanden niet vergeten
al was het pijnlijk en al zijn ze er geweest.*

III. Leeuwarden, 1941

— In het krankzinnigengesticht te Eindhoven is in den ouderdom van 42 jaar overleden **Ye Wijkstra** afkomstig uit Lucaswolde (gemeente Grootegast), die in April 1929 door de rechtbank te Groningen werd veroordeeld tot 15 jaar gevangenisstraf, wegens moord op de vier veldwachters van Grootegast, aldaar gepleegd einde Januari 1929.

Hij ziet het licht. Zijn ogen vallen dicht.
En net alsof hij door een lange tunnel glijdt
rijdt hij, zijn handen op zijn buik gevouwen
richting het eindstation. Nu is het echt begonnen.
Nu hoort hij in zijn hoofd het cowboylied:
*Het valt me op, als ik de trein uitstap
hoe weinig is veranderd in de oude stad;
waarschijnlijk word ik door mijn ouders opgewacht:
het groene gras van thuis. Wat is dit prachtig.*
En dat was mooi geweest, maar dat gebeurt dus niet:
de trein staat stil, en onze held komt overeind,

een man die nog niet wakker is, alleen op het perron
die niet zal rusten voor hij IJje heeft gevonden.

De held loopt door hem onbekende straten
met hier en daar het grijs van een soldaat
die buiten staat te roken, of die iets bewaakt:
hij heeft het allemaal al eerder meegemaakt;
hij weet dat als dit leger straks naar huis toe gaat
dat het een vreemde leegte achterlaat
die als een feest begint. Maar deze ziet er aardig uit:
hij vraagt in onbeholpen Duits naar de gevangenis
maar krijgt alleen een schop: *Junge, hau ab*
(dat kan hij niet verstaan. Misschien is het een naam).
Hij gaat dus maar naar rechts en dan naar links

over de brug en langs het water, links en dan weer rechts
en komt zo als vanzelf bij de gevangenis terecht.

Zoals gewoonlijk is de laatste stap de enige die niet vanzelf gaat. Alles is van steen of van met staal verstevigd hout. Hij kan alleen maar wachten. Hij kan nergens anders heen: hij heeft geen kinderen. Zijn vrouw komt hij pas tegen in een nieuw land en in een ander leven als hij de schuld al heeft gekregen. Als hij heeft gezien dat niemand ooit een vrouw krijgt die hij niet verdient. Maar dit terzijde. Hij kan vol vertrouwen voor het gebouw staan. Straks komen de vrouwen van het bezoek met de bus. Tussen die lichamen gaat hij de poort door. Samen mee naar binnen zo onopvallend mogelijk. Met de kinderen.

En inderdaad is alles binnen dan exact
zoals hij had verwacht. Daar zitten de gevangenen
aan kleine tafeltjes, de hoofden in de handen;
een aantal bijna identieke mannen
die desondanks tussen de vrouwen heel
geroutineerd worden verdeeld. Dus wie dan overblijft
zal Ijje Wijkstra zijn. Die niemand heeft
en die ook zo te zien op niemand rekt:
zijn armen hangen. Als hij droog moet hoesten
haalt hij vanzelf zijn schouders op. De held durft niet zo goed
maar loopt dan toch voorzichtig naar hem toe, en zegt

*Ik ben benieuwd of u mij wilt ontmoeten;
de grote detective laat u groeten.*

Ijje kijkt blij verrast. Hij pakt de handen van de held vast en zegt: *Wachtmeester Berga? De Marechaussee?* (Berga, de nieuwe veldwachter van Grootegast, sinds daar twaalf jaar geleden plotseling veel vraag naar was: een hele grote man. Hij overleeft het concentratiekamp van Vught. Met zijn verzet. Maar dat komt later pas; tijdens de rechtszaak tegen Wijkstra had hij dienst: hij controleerde de papieren van getuigen, dus misschien heeft Ijje toen al iets in hem gezien). En onze held gaat zitten. En hij knikt want hij kan zien dat dit voor Ijje heel belangrijk is en het is makkelijk. Nu lijkt het of ze vrienden zijn met tussen hen een tafeltje en een geheim.

*Ik ben zo blij, zegt IJje, dat hij aan mij denkt:
hij leek zo streng toen ik hem bij de rechtszaak zag
maar misschien kent hij mij uit de fragmenten
die bij mij thuis, vlak na de brand, gevonden zijn
(aantekeningen voor mijn boek: 'Het dualisme
van het heelal') als een gevoelig man. Ik ben wel klein
maar ik heb grote dingen in mijn hoofd gehaald. Ik wist:
ik moet niet helemaal in deze vrouw verdwijnen.
Zij zat, de knieën netjes naast elkaar,
bij de getuigen. Ik kreeg twintig jaar;
volgens de rechter lag het niet aan haar –*

*ik heb uit vrije wil vier veldwachters vermoord
want seksuele horigheid kon niet bewezen worden.*

*Mijn moeder heeft mij eindeloos verteld
van Genoveva, zegt hij zacht. Ik heb mij haar wel
honderd keer, als ik in bed lag 's avonds, voorgesteld
totdat de kleuren voor mijn ogen schemerden;
toen ik naar school toe moest ging zij niet mee
en sinds die tijd kan ik niet goed meer tegen
vrouwen en vrouwenvlees. Maar weet zo'n rechter veel
van wat gebeurd is in het klompenhok
waar ik mijn bloemfiguurtjes sneed. Ik was pas
één dag drieëndertig toen de man van Aaltje, Wobbe,
veroordeeld werd en in de cel gestopt*

*en daarna heeft zij mij doorlopend opgezocht
tot in het klompenhok. Dus toen was ik verkocht.*

*Ik had mijn handen vol. Soms lag ik 's nachts in bed
als zij niet bij mij was, en dan begreep ik het:
zolang de mens alleen is, is de mens niet slecht.
Als ik haar dan de waarheid had gezegd
en streng had weggestuurd en haar had uitgelegd
hoe Nietzsche schreef dat alles steeds opnieuw begint
en dat zij dus terug moest naar de kinderen;
dan ging ze met haar warme vlees naar huis, maar binnen
de kortste keren liep ze zo het klompenhok weer in.
Bij elke envelop die ik hier heb gevouwen,
duizenden keren, steeds als ik de schaar die ik

hier achterover heb gedrukt tussen mijn vingers houd
duw ik haar benen verder uit elkaar.*

De held schuift met zijn voet zijn stoel wat dichterbij;
strengelt zijn slanke vingers in elkaar
en legt zijn handen vlak bij die van IJje;
hij buigt het hoofd, dus misschien kijkt hij naar
het tafelblad tussen zijn armen; of hij heeft
zijn ogen dicht. De tijd gaat even sprakeloos voorbij.
Zijn borstkas gaat nog langzaam op en neer
dus is het zeker dat hij leeft. Hij zegt:
*Ik heb teveel gerookt. Ik kan niet verder meer
terug. Ik heb mijn mond voorbij gepraat
en daarom kwam ik hier bij u terecht:*

*wat wij ook in die vrouw zijn kwijtgeraakt,
het wordt ons niet gemakkelijk gemaakt.*

En Ijje knikt: *Zo kunnen wij geen kant meer op.*
Ik zal iets moeten doen. Ik doe het niet voor haar
maar meer voor ons. Ik maak een klein gebaar:
een mooi gebaar, zoals het vouwen van een envelop.
Ik heb tenslotte al een hele tijd een schaar;
ik kan het ding nu net zo goed gebruiken.
Hij houdt de schaar met één hand vast, boven zijn buik
en zet een punt voorzichtig op zijn navel:
hij duwt één blad diep in zijn ingewanden
en geeft een ruk naar rechts. Het zweet staat op zijn voorhoofd,
hij kreunt, het bloed loopt langs de schaar over zijn handen

maar Ijje schreeuwt niet. Ijje zegt, de tanden op elkaar:
Waarschuw, als je zo weggaat, even een bewaarder.

De held zet beide voeten in het bloed van Ijje
dat in een plas onder de tafel ligt
en loopt onhandig achterwaarts de zaal uit
want het bezoekuur is precies voorbij
en iedereen gaat weg. De deur gaat dicht
maar vlak voor de bewaker af wil sluiten
wijst onze held, die uit zijn slippers is gestapt
en ze opzij geschopt heeft, hem de sporen aan
die duidelijk en donkerrood naar binnen gaan
en zegt: *Achter hem aan. Het is een heel klein mannetje
dat volgens mij net op het punt staat te verdwijnen*

*en dat gestraft moest worden. Maar doe hem geen pijn
en laat hem roken want hij had je vader kunnen zijn.*

'Natuurlijk, ik wacht wel', zei Alice. 'En bijzonder bedankt, dat je zo ver bent mee gegaan – en voor het lied – ik vond het prachtig.'

'Dat hoop ik dan maar', zei de ridder, twijfelend. 'Je hebt veel minder gehuild dan ik verwacht had.'

Lewis Carroll, *"Through the looking glass"*

Deze gratis uitgave kwam tot stand op initiatief van:

Stichting Nederlandse Poëzie Encyclopedie.

www.nederlandsepoezie.org

Donaties zijn welkom:

www.nederlandsepoezie.org/donaties.html

Meer over Menno van der Beek (Rotterdam, 1967) op:

www.nederlandsepoezie.org/dichters/b/beek.html

Eerder verschenen als gratis e-book bij de Uitgeverij Nederlandse Poëzie Encyclopedie:

Leo Lens (1893-1942). *Revelje* (1934). 3de druk, 2013.

ISBN: 978-94-6243-000-6

www.nederlandsepoezie.org/jl/1934/lens_revelje_NPE_2013.pdf

4de druk als papieren boek bij Uitgeverij Stanza, Amsterdam, juni 2013. www.uitgeverijstanzan.nl

S. Bonn (1881-1930). *Jonge mei. Verzen* (1924). 2de druk, 2013.

ISBN: 978-94-6243-001-3

www.nederlandsepoezie.org/jl/1924/bonn_jonge_mei_2.pdf

Melis Stoke (1892-1942). *Liedjes van de rails. Gedichten* (1939). 2de druk, 2013. ISBN: 978-94-6243-003-7

www.nederlandsepoezie.org/jl/1939/stoke_liedjes_van_de_rails_2.pdf